

Ministral, mestre i amic

Josep Barals i Elias

EL LECTOR M'HAURÀ DE PERMETRE iniciar aquest escrit expressant el meu agraïment a la família Ministral Masià i a la *Revista de Girona* per donar-me l'oportunitat d'aportar la meua petita contribució a aquest homenatge literari que es vol retre a la figura de Jaume Ministral Masià, que fou en vida un dilecte i inoblidable amic amb qui vaig tenir el goig de compartir diverses vivències en l'interval comprès entre els anys 1935 a 1942.

Crec que puc qualificar d'alliçonadora i cabdal la figura del malaguanyat compatriota sense por que l'estima que li professava em faci caure en el parany del panegíric de compromís. En el curt temps que tinguérem l'oportunitat de conviure, en una època caracteritzada per la inestabilitat social i política, vaig tenir temps més que suficient per adonar-me que en la personalitat i el tarannà d'en Jaume convergien uns valors extraordinaris tant en l'aspecte humà com en la seva projecció pública.

D'aquella amistat que brollà entre nosaltres conservo, encara avui, un inoblidable record que amb l'esdevenir del temps, en lloc d'afeblir-se, s'incrementa més i més.

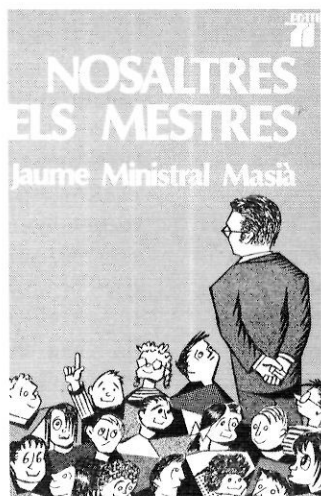
Recordo, com si fos ara, que vaig veure per primera vegada en Jaume en la festa estudiantil de Sant Tomàs d'Aquino de l'any 1935 en ocasió d'haver assistit al Teatre Municipal de Girona a presenciar una comèdia preparada pels alumnes de l'Escola Normal d'aquesta ciutat, en la qual en Jaume interpretava el paper que en aquell temps es denominava de «galant jove» i la seva futura esposa, Montserrat Boada, el principal paper femení. Tota una premonició. Fou en aquesta representació teatral on vaig assabentar-me que en Jaume era un mestre de la primera promoció del denominat Pla Professional del Magisteri, que en aquell moment portava el sisè grau del grup escolar de nois de Palamós. Precisament, jo tenia la intenció de prendre part en

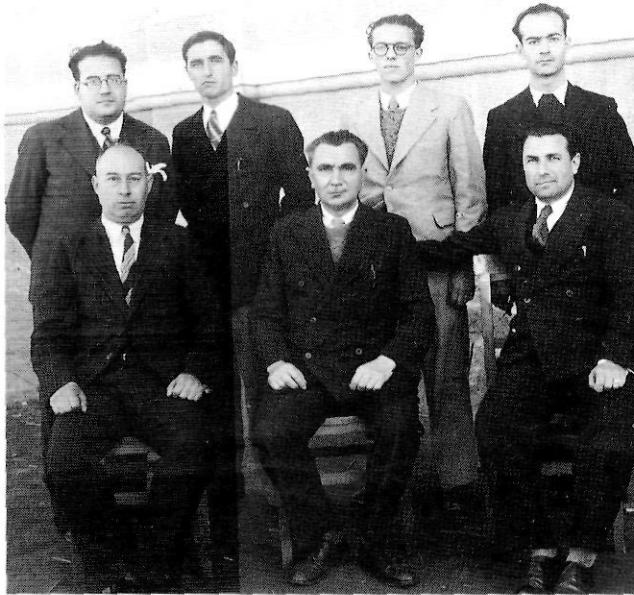
la propera convocatòria que es faria el mes de setembre del mateix any, i fou el mes d'octubre següent quan vaig tenir l'oportunitat de conversar per primera vegada amb en Jaume, a Palamós mateix. En aquesta primera trobada es va originar una sintonia mútua que desembocaria, a poc a poc, en una ferma amistat que ja no es trencaria fins a la seva malaurada desaparició.

Les primeres trobades

Podríem dir que durant la primera etapa de les nostres trobades, que van anar de l'octubre de 1935 fins que esclatà la Guerra Civil, els contactes no sovintejaren amb escreix perquè Jaume Ministral passava els dies feiners a Palamós mentre que jo ho feia a Girona fent el primer curs del Pla Professional a l'Escola Normal. Però, malgrat les escadusseres oportunitats en què varem coincidir, s'establí un corrent de compenetració que ens va portar a intercanviar impressions respecte als nostres ideals religiosos, polítics i socials per sobre de les coincidències i per damunt de les discrepàncies.

Recordo que vaig suggerir a en Jaume que s'afiliés a un centre apolític però de caire cultural que aleshores gaudia de molta requesta dins el teixit associatiu de Palamós. Es denominava Nostre Ideal Club. Va fer cas del meu consell i al cap de poc signava la butlleta d'inscripció a l'associació palamosina. A l'ensens Ministral em va insistir que el correspongués tot fent el possible per a conèixer el temari i els propòsits de l'anomenada Federació de Joves Cristians de Catalunya. Vaig acceptar i gràcies a aquesta decisió vaig tenir el goig de conèixer el consiliari de Girona, aquell sant baró que era mossèn Evarist Feliu, de santa recordança per la seva profunda i abnegada tasca espiritual envers la joventut i els més necessitats.

D'esquerra a dreta, a dalt, Clarà, Boada, Ministral i Costa; a baix, Lladó, Soliva i Jové, mestres de Palamós, l'any 1936.

Una família excepcional

Durant aquests anys em va ser donada la benaurança de freqüentar la família d'en Jaume que vivien al cor de Girona, a la Rambla. Es va despertar en mi una veritable obsessió per visitar diàriament l'habitatge dels Ministral. Hi anava tots els moments de lleure que em permetia l'horari de treball que tenia assignat a l'Escola Normal, però especialment els vespres. He de confessar que em vaig enamorar, literalment, d'aquella entranyable família. Encara avui recordo perfectament la figura patriarcal del vell senyor Masià, avi d'en Jaume, mentre ens relatava les seves vivències pedagògiques a la població de Batea i a molts altres racons de Catalunya. Sembla que veig encara la imatge de la mare del meu amic, una santa dona d'una simpatia encomanadissa, que només vivia pels seus. I d'aquesta nissaga de bons mestres guardo memòria del pare d'en Jaume, que era professor de l'escola de l'Hospici, i un progenitor extraordinari pels seus quatre fills, sempre amatent, obert i diligent a les seves necessitats primàries o culturals. Jo participava bocabadat d'aquesta alegria familiar, gairebé com un membre més del clan. No hi ha cap dubte que els germans Ministral –tots– van heretar dels seus pares una deixa humana i intel·lectual que els acompanyaria tota la vida. Els germans d'en Jaume, l'Enric, en Josep i la Maria, eren una prolongació de l'afecte i la simpatia dels seus progenitors. Pocs dies abans de la seva mort vaig tenir encara ocasió de sostenir una darrera conversa amb el senyor Ministral, a Palamós. Sense saber-ho ens vàrem dir el darrer adéu.

I, tot parlant de la família d'en Jaume, no puc sinó esmentar la Montserrat Boada, la seva esposa, qui per aquella època estava preparant el noviciat, que finalment deixaria per a entrar a formar part de la família Ministral-Masià.

Encara és l'hora, després de 60 anys, que enyoro aquelles vesprades irrepetibles amb veritable malenconia.

Vingué la Guerra Civil. En Jaume Ministral fou mobilitzat i s'estroncà bruscament aquella forma de convivència tan agradable.

Una vegada va haver finalitzat el conflicte i reincorporats als nostres llocs habituals, en Jaume a l'escola de Palamós, de la qual seria designat director ben aviat, i jo retornat a Girona per acabar els estudis del magisteri, s'inicià un període de relació més intensa que acabaria en el moment que se li confià la direcció de l'acreditat Grup Baixeras.

Un intel·lectual polifacètic

La nostra relació em va permetre mesurar de ben a prop la seva dimensió humana i intel·lectual, curulla d'activitats polifacètiques en el camp de l'ensenyament, la lingüística i la creació literària. Va ser un pedagog singular i un conferenciant brillant. En virtut de certes vivències personals puc il·lustrar el que acabo d'afirmar.

Primer, per haver tingut l'avinentsa de substituir-lo alguns dies en les seves classes, en ocasió d'absències puntuals seves, em fou possible constatar el gran afecte i respecte que aquells minyons de 13 a 15 anys sentien pel seu mestre dintre d'una peculiar disciplina que ells mateixos s'imposaven i paral·lelament l'elevat grau de coneixement de totes les disciplines escolars en què estaven immersos.

En segon terme, en Jaume va saber elevar moltíssim el prestigi acadèmic de l'escola tant des del seu lloc de professor com temps després al capdavant del centre com a director. També com a conseqüència de la seva visió innovadora de la pedagogia va aconseguir establir una estreta relació entre l'escola i les famílies dels alumnes. Va fer possible la participació activa dels pares en la formació integral dels seus fills. En aquest sentit fou un avançat en els mètodes moderns d'ensenyament escolar.

Per últim va ser cridat, mitjançant oposicions, a dirigir l'acreditat Grup Baixeras de Barcelona, tot i la seva joventut, fet que va corroborar plenament les notòries aptituds com a educador.

En la faceta de conferenciant en Jaume va sobresortir un cop més. Vaig ser testimoni de quatre conferències seves: dues a Girona i dues a Palamós. La seva eloqüència, el seu domini de l'auditori, l'amenitat dels seus plantejaments i la visió vivaç per introduir en qualsevol moment de la xerrada nous motius de renovació i d'interès el feien un conferenciant excepcional. En certa ocasió, en el decurs d'un parlament a Sant Feliu de Guíxols, va fer ús d'una estratègia molt original, que va incrementar automàticament l'interès dels que l'escoltaven. Va consistir senzillament a apel·lar els sentiments de proverbial i sana rivalitat localista que sempre hi ha hagut entre les diverses poblacions del Baix Empordà i amb aquesta finalitat es va adreçar a l'auditori tot dient: «Amics us porto un molt interessant missatge i és que l'alcalde de Palamós, sabedor del vostre propòsit de construir una plaça de braus, us ofereix tota la sorra que preciseu».

Ministral amb els companys del Grup Escolar Baixeras, de Barcelona, l'any 1950.

El trasllat a Barcelona

Després del seu trasllat a Barcelona, els nostres contactes foren força més esporàdics. Es limitaren a les trobades que possibilitava algun viatge escadusser meu a la ciutat comtal que acabaven gairebé sempre en una invitació d'en Jaume a compartir la seva sempre agradable taula i sobretaula. Recordo que en una d'aquestes oportunitats em vaig trobar, en entrar a casa seva, amb una munió de rètols que pràcticament inundaven el domicili, en els quals es llegia «Visca el senyor alcalde». Naturalment era la seva forma peculiar de felicitar-me per aquell nomenament.

Confesso, amb tota sinceritat, que el que hauria pogut substituir en la distància, és a dir, l'intercanvi epistolar no va ser possible a causa de la meua innata desídia a contestar les lletres. Sobre aquest fet, en ocasió d'un esdeveniment de Nadal, vaig rebre una original felicitació del bon amic que s'havia entretingut a dibuixar unes figures surrealistes amb la dedicatòria següent: «Ets mort o ets viu? Si ets mort, com és possible que llegeixis aquestes lletres? I si ets viu, per què no em contestes mai?»

Amb posterioritat em va trametre, amb dedicatòria, algunes de les novel·les que va escriure. Guardo a la meua

biblioteca, amb especial devoció, *La història de les civilitzacions* d'Editorial Marín on va col·laborar com a comentarista. També van arribar al meu coneixement les seves celebrades incursions en el món de la ràdio a través de programes com *L'humor i la ràdio* i també a la televisió com a guionista de sèries d'èxit com l'inoblidable *Doctor Caparrós*.

En Jaume fou un home profundament religiós que sobre una base eminentment cristiana va saber edificar una vida fructífera en l'aspecte familiar, social i professional. Va ser un espòs i pare amantíssim, un fill extraordinàriament respectuós i un ciutadà disposat a qualsevol sacrifici pel bé dels altres. Tot això complementat amb una notòria simpatia, que li proporcionava nombroses amistats. A Palamós, molta gent encara el recorda malgrat el temps transcorregut.

Crec, sincerament, que Jaume Ministral i Masià es va guanyar un lloc d'honor dins d'aquesta legió d'intel·lectuals catalans que varen salvaguardar, en una època certament difícil, el llegat cultural i artístic heretat de les generacions passades per tal de posar-lo a disposició dels catalans que havien de venir.

Josep Parals i Elías és advocat i exalcalde de Palamós.